ប្រស្នាធម៌

អំពីព្រះនិព្វាន

បុច្ឆា : គេថាព្រះអរហន្តស្លាប់ទៅសូន្យមែនឬ ?

វិសជ្ជនា : តាមធម្មតា យើងគេរាល់គ្នាដែលនៅជាបុថុជ្ជន មិនអាចយល់ច្បាស់ចាក់ធ្លុះក្នុងប្រស្នានេះបានទេ ប៉ុន្តែបើគិតទៅតាមស្នាមលំអានយោបល់ព្រះអរហន្ត ហាក់ដូចជាព្រះអរហន្តដល់មរណភាពទៅមិនមែនជាសូន្យឈឹងទេ ទើបលោកពោលថា ព្រះអរហន្តចូលនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាននោះ ជាស្ថានរំលត់ទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាងដូចព្រះពុទ្ធភាសិតថា “និព្វានំ បរមំ សុខំ” ព្រះនិព្វាន ជាធម្មជាតប្រកបដោយសេចក្តីសុខយ៉ាងក្រៃលែង ។ មួយវិញទៀត ព្រះអរហន្តតែងយល់ថា ខន្ធ ៥ ជាតួទុក្ខ ជាទីប្រជុំកើតឡើងនៃទុក្ខមានជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ និងមរណទុក្ខជាដើម ទើបលោកដកចិត្តចេញចាកខន្ធ ៥ ឥតឧបាទាន ពិចារណាខន្ធទាំង ៥ ឲ្យឃើញពិតតាមព្រះត្រៃលក្ខណ៍ គឺ អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា ខន្ធ ៥ កើតឡើងហើយ តែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ដូចមានសេចក្តីសាកច្ឆារបស់ព្រះមហាសារីបុត្តត្ថេរ និងយមកភិក្ខុ សំដែងទុកក្នុងសុត្តន្តបិដក ភាគទី ៣៣ ត្រង់ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ ថេរវគ្គទី ៤ បព្វៈ ទី ១៩៨ មានសេចក្តីសង្ខេបថា :

ក្នុងសម័យមួយនោះ មានភិក្ខុមួយរូបឈ្មោះ យមកៈ កើតមានទិដ្ឋិអាក្រក់ យល់ខុសថា “អញដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគសំដែងហើយ ដូចជាព្រះខីណាស្រព តែទម្លាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងដាច់ខាតសូន្យវិនាសបាត់ទៅមិនកើតទៀតទេ” ។ ឯភិក្ខុទាំងឡាយជាច្រើនបានដឹង បានឮពាក្យនេះហើយ ក៏ចូលទៅរកយមកភិក្ខុហើយសួរថា លោកយល់ថាព្រះខីណាស្រពតែទម្លាយខន្ធហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅរមែងដាច់ខាតសូន្យទៅមិនកើតទៀត មែនដូច្នេះទេ? យមកភិក្ខុក៏ទទួលថា ខ្ញុំករុណាយល់ហើយ ពោលដូច្នេះមែន ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏យល់ទាស់ថា ម្នាលអាវុសោយមកៈ លោកកុំពោលយ៉ាងនេះឡើយ លោកកុំពោលបង្កាច់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ការពោលបង្កាច់ព្រះដ៏មានព្រះភាគមិនល្អទេ ព្រោះព្រះអង្គមិនបានត្រាស់ថា ភិក្ខុជាខីណាស្រពតែទម្លាយកាយ

ហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងដាច់ខាតសូន្យ មិនកើតទៀតយ៉ាងនេះទេ ។ ឯយមកភិក្ខុ ក៏មិនយល់ព្រមតាមភិក្ខុទាំងនោះឡើយ នៅតែប្រកាន់តាមយោបល់យល់ឃើញរបស់ខ្លួនដដែល ពួកភិក្ខុទាំងនោះក៏មិនអាចដោះស្រាយដូចម្តេចតទៅទៀតបាន ទើបនាំគ្នាទៅនិមន្តព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ឲ្យលោកជួយនិយាយពន្យល់ដោះស្រាយសេចក្តីយល់ខុសរបស់យមកភិក្ខុផង ។ ទើបព្រះសារីបុត្តត្ថេរចោទសួរព្រះយមកភិក្ខុថា ម្នាលអាវុសោយមកៈ លោកមានសេចក្តីយល់ឃើញ មានសភាពដូច្នេះពិតមែនឬ?

យមកៈ ម្នាលអាវុសោ យ៉ាងហ្នឹងមែនហើយ ។

ព្រះសារីបុត្ត ម្នាលអាវុសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច រូបទៀងឬមិនទៀងទេ ។

យ. មិនទៀងទេ អាវុសោ ។

សា. ចុះវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ តើទៀងឬមិនទៀងទេ ។

យ. មិនទៀងទេ អាវុសោ ។

សា. ម្នាលអាវុសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច លោកពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថាជាសត្វឬ ។

យ. មិនមែនដូច្នោះទេ អាវុសោ ។

សា. ចុះលោកសំគាល់ពិចារណាឃើញថា សត្វមានក្នុងរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ឬ ។

យ. មិនមែនដូច្នោះទេ អាវុសោ ។

សា. ចុះលោកពិចារណាឃើញថា សត្វផ្សេងអំពីរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណទៅឬ ។

យ. មិនមែនដូច្នេះទេ ។

សា. ចុះលោកពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណថាជាសត្វឬ ។

យ. មិនមែនដូច្នោះទេ ។

សា. ចុះលោកពិចារណាឃើញសត្វនេះថា មិនមានរូប មិនមានវេទនា មិនមានសញ្ញា មិនមានសង្ខារ មិនមានវិញ្ញាណឬ ។

យ. មិនមែនដូច្នោះទេ ។

សា. ម្នាលអាវុសោយមកៈ កាលបើលោកកំណត់សត្វថាទៀង ថាពិត ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះហើយ ទើបគួរលោកពោលថា អញដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគសំដែងហើយ ដូចជាព្រះខីណាស្រព តែទម្លាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ រមែងដាច់ខាតសូន្យទៅមិនកើតទៀតទេដូច្នេះបាន ។

យ. ម្នាលអាវុសោសារីបុត្ត កាលពីដើមខ្ញុំមិនដឹងថា ទិដ្ឋិរបស់ខ្ញុំនោះជាទិដ្ឋិខុសអាក្រក់ទេ ឥឡូវនេះខ្ញុំលះបង់ទិដ្ឋិអាក្រក់នោះហើយ ព្រោះបានស្ដាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុនេះ មួយវិញទៀតខ្ញុំក៏បានសម្រេចធម៌វិសេសផងហើយ ។

សា. ម្នាលអាវុសោយមក បើជនទាំងឡាយគេសួរលោកយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោភិក្ខុឯណា ជាព្រះអរហន្តខីណាស្រព ភិក្ខុនោះទម្លាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅនឹងកើតទៀតឬដូច្នេះ តើលោកគប្បីព្យាករដូចម្ដេចទៅ ។

យ. ម្នាលអាវុសោ បើមានគេសួរខ្ញុំយ៉ាងនេះ ខ្ញុំគប្បីព្យាករថាម្នាលអាវុសោ រូបមិនទៀងទេ រូបឯណាមិនទៀង រូបនោះជាទុក្ខ រូបឯណាជាទុក្ខ រូបនោះរលត់ទៅ ដល់នូវសេចក្ដីវិនាសទៅ ឯវេទនា សញ្ញាសង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលមិនទៀងជាទុក្ខក៏រលត់ទៅ ដល់នូវសេចក្ដីវិនាសទៅដែរ ។

សា. ម្នាលអាវុសោយមកៈ ត្រូវហើយៗ ខ្ញុំនឹងធ្វើសេចក្ដីឧបមាឲ្យលោកស្ដាប់ ដើម្បីឲ្យសេចក្ដីនោះច្បាស់លាស់ឡើងទៀត ។

ម្នាលអាវុសោយមកៈ ដូចជាគហបតីឬបុត្ររបស់គហបតីជាអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភ ប្រកបដោយការរក្សាខ្លួនយ៉ាងមាំមួន ទោះបីបុរសណាមួយមានប្រាថ្នាចង់សម្លាប់គហបតី ឬគហបតីបុត្រនោះ ក៏គិតត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា គហបតី ឬគហបតីបុត្រនេះ ជាអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភមានការរក្សាខ្លួនមាំមួន អញមិនងាយនឹងទៅសម្លាប់គេបានទេ ដូច្នេះមានតែអញចូលទៅនៅបម្រើ ធ្វើឧបាយល្បួងលួងលោមឲ្យបានស្និទ្ធទុកចិត្តគ្នាសិនសឹមសម្លាប់ បុរសនោះចូលទៅសូមនៅបំរើគហបតី ឬ គហបតីបុត្រនោះ ប្រព្រឹត្តជាទីគាប់ចិត្ត ពោលតែពាក្យជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត ឯគហបតី ឬគហបតីបុត្រ ក៏ជឿទុកចិត្តថា បុរសនោះជាមិត្តល្អផង ជាអ្នកមានចិត្តល្អផង ក៏មានសេចក្ដីស្និទ្ធស្នាលនឹងបុរសនោះ លុះវេលាក្រោយមកគហបតី ឬគហបតីបុត្រ កំពុងនៅក្នុងទីស្ងាត់ បុរសនោះក៏សម្លាប់គហបតី ឬគហបតីបុត្រនោះ ដោយសស្ត្រាដ៏មុត ។

ម្នាលអាវុសោមកៈ លោកសំគាល់សេចក្ដីនេះដូម្ដេច កាលដែលបុរសចូលទៅសូមនៅបម្រើគហបតី ឬគហបតីបុត្រក្ដី វេលាធ្វើការជាទីពេញចិត្តក្ដី វេលានៅក្នុងទីស្ងាត់ក្ដី ក៏គហបតីឬគហបតីបុត្រនោះមិនដឹងថាបុរសនេះ ជាអ្នកសម្លាប់ខ្លួនដូច្នេះមែនទេ ។

យ. ត្រូវហើយអាវុសោ ។

សា. ម្នាលអាវុសោ បុថុជ្ជនអ្នកមិនចេះដឹង មិនធ្លាប់ឃើញពួកព្រះអរិយ មិនឈ្លាសវៃក្នុងអរិយធម៌ មិនធ្លាប់ឃើញពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃក្នុងសប្បុរិសធម៌ រមែងមើលឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណខ្លះឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនក្នុងរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណខ្លះ ។ បុថុជ្ជននោះរមែងមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្ដីពិតថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនទៀងជាទុក្ខមិនមែនជាខ្លួនមានបច្ច័យតាក់តែងឡើង រមែងមិនដឹងច្បាស់នូវ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាអ្នកសម្លាប់ឡើយ ។ បុថុជ្ជននោះរមែងចូលទៅ

ប្រកាន់ខ្ជាប់ នូវរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថាជារបស់អញ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ ដែលបុថុជ្ជនចូលទៅប្រកាន់ខ្ជាប់ហើយ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីជាទុក្ខ អស់កាលជាអង្វែង ។

ម្នាលអាវុសោយមកៈ ឯព្រះអរិយសាវកជាអ្នកចេះដឹង ធ្លាប់បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ឈ្លាសវៃក្នុងអរិយធម៌ ធ្លាប់បានឃើញពួកសប្បុរសឈ្លាសវៃក្នុងសប្បុរិសធម៌ រមែងមិនឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថា មានរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណក្នុងខ្លួនក្តី មិនឃើញខ្លួនក្នុងរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណក្តី ។ អរិយ-សាវកនោះ រមែងដឹងច្បាស់តាមពិតថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនទៀងជាទុក្ខ មានបច្ច័យតាក់តែងឡើង ។ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ហ្នឹងឯងជាអ្នកសម្លាប់ ។ អរិយសាវកនោះ មិនចូលទៅជិត មិនប្រកាន់ខ្ជាប់មិនតាំងស៊ប់នូវរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថាជាខ្លួនរបស់អញ ។ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ ដែលព្រះអរិយសាវក មិនចូលទៅជិត មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលជាអង្វែង ។

យ. ម្នាលអាវុសោសារីបុត្ត ភាសិតទំនងនេះ មានដល់លោកដ៏មានអាយុទាំងឡាយឯណា លោកដ៏មានអាយុទាំងនោះបានឈ្មោះថាជាសព្រហ្មចារី ជាអ្នកអនុគ្រោះ ចង់ឲ្យបានប្រយោជន៍ ជាអ្នកឲ្យឱវាទជាអ្នកប្រៀនប្រដៅ (ឥឡូវ) ចិត្តរបស់ខ្ញុំបានរួចផុត ស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ មិនប្រកាន់មាំ (ដោយឧបាទាន) ព្រោះបានស្តាប់ព្រះធម្មទេសនា របស់ព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុយ៉ាងនេះឯង ។

ចប់សេចក្តីបុច្ឆាវិសជ្ជនា របស់ព្រះថេរទាំងពីររូបតែប៉ុណ្ណេះ បើយើងគិតពិនិត្យ តាមដំណើរធម្មសាកច្ឆាដែលពោលមកនេះ នឹងឃើញថាចង្អៀតយល់ ចង្អៀតស្តាប់បន្តិច ប៉ុន្តែល្មមឲ្យមើលឃើញតម្រុយដែលនៅឆ្ងាយលន្លឹមនោះបានខ្លះហើយ ទុកជាមិនច្បាស់លាស់ ក៏ល្មមឲ្យយល់បានថា យោបល់របស់ព្រះអរហន្ត រមែងផ្ទុយនឹងយោបល់របស់បុថុជ្ជនជាដរាប សម្បត្តិសួគ៌ និងសម្បត្តិមនុស្សលោក ដែលប្រកបនឹងកាមគុណទាំង ៥ ប្រការជាដើម បុថុជ្ជនតែងយល់ថាជាតួសុខសប្បាយ សឹងប្រាថ្នាចង់បានរាល់គ្នា តែព្រះអរិយៈយល់ថាជាតួ

ទុក្ខ មិនទៀងមានសេចក្តីប្រែប្រួល មិននៅក្នុងអំណាចរបស់បុគ្គលណាមួយឡើយ បច្ច័យតាក់តែងឲ្យកើតឡើងហើយ ក៏ប្រែប្រួលរលត់រលាយបាត់ទៅវិញជាធម្មតា មិនផុតអំពីជាតិ ជរា ព្យាធិ មរណៈទៅបាន ទើបគួរនឿយណាយគួរស្អប់ខ្ពើម គួរលះបង់ទាំងអស់ មានតែព្រះនិព្វានមួយទេ ដែលជាសុខដ៏ពិតប្រាកដទៀងទាត់មិនប្រែប្រួល រកអ្វីប្រៀបផ្ទឹមគ្មាន ។ (ញ. ជ.)